

ΑΛΛΕΡΓΙΚΗ ΔΕΡΜΑΤΙΤΙΔΑ ΕΞ ΕΠΑΦΗΣ

ΔΕΡΜΑΤΙΤΙΔΑ ΕΞ ΕΠΑΦΗΣ

- ▶ Πρόκειται για μια πολύ συχνή πάθηση που ευθύνεται για το 50% περίπου του συνόλου των επαγγελματικών νοσημάτων (εκτός ατυχημάτων). Είναι μια τοπική φλεγμονή του δέρματος που προκαλείται από την επίδραση κάποιας εξωτερικής ουσίας που έρχεται σε επαφή με αυτό.
- ▶ Η περιοχή που προσβάλλεται εμφανίζει διάχυτη ερυθρότητα και απολέπιση συνοδευόμενη από κνησμό. Συχνή είναι παρουσία οιδήματος (πρηξίματος) και μικρών φουσκαλών. Αν η κατάσταση παραταθεί, το δέρμα γίνεται ξηρό και ρωγμώδες.
- ▶ Αυτή η δερματίτιδα δεν είναι κολλητική ή επικίνδυνη για τη ζωή του ασθενούς αλλά μπορεί να του δημιουργήσει ψυχολογικά προβλήματα.
- ▶ Η δερματίτιδα εξ επαφής διακρίνεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες ανάλογα με τον υπεύθυνο μηχανισμό που την ενεργοποιεί: **την αλλεργική και την τοξική.**

Πρωτοπαθής τοξική δερματίτιδα εξ επαφής

- ▶ Η πρωτοπαθής τοξική δερματίτιδα εξ επαφής είναι η πιο συχνά εμφανιζόμενη δερματίτιδα. Αυτή η μη-αλλεργική φλεγμονώδης αντίδραση προκαλείται όταν μία τοξική ουσία, όπως ένα απορρυπαντικό, τραυματίζει την εξωτερική στιβάδα του δέρματος.
- ▶ Μεγαλύτερη ευαισθησία εμφανίζεται στα ατοπικά άτομα, δηλαδή αυτά που συχνά πάσχουν από έκζεμα, άσθμα κλπ., καθώς και στις γυναίκες. Συχνά αυτή η κατάσταση είναι κληρονομικής φύσεως και είναι σημαντικό για τον δερματολόγο να γνωρίζει το οικογενειακό ιστορικό των ασθενών.
- ▶ Ο καθένας μπορεί να αναπτύξει αυτήν την μορφή δερματίτιδας αν εκτεθεί στη κατάλληλη ουσία για ικανό χρονικό διάστημα. Έτσι, πχ ένα οξύ θα προκαλέσει οπωσδήποτε έντονη φλεγμονή σε οποιονδήποτε έρθει σε επαφή με αυτό. Ηπιότερες ερεθιστικές ουσίες όπως σαπούνια και απορρυπαντικά απαιτούν μεγαλύτερες συγκεντρώσεις και πιο μακροχρόνια έκθεση.

- ▶ Η πρωτοπαθής τοξική δερματίτιδα εξ επαφής ευθύνεται για το 80% των δερματοπαθειών στο χώρο εργασίας.
- ▶ Συνηθέστερα αίτια είναι **καθαριστικές ουσίες, διαλύτες, αλκοόλ, ορυκτέλαια, πετρέλαιο, τσιμέντο, κόλλες, διάφορα οξέα και αλάλα κ.ά.**
- ▶ Στο σπίτι, η πιο χαρακτηριστική περίπτωση είναι η **‘δερματίτιδα των νοικοκυρών’**. Πρόκειται για εξάνθημα που ξεκινάει χαρακτηριστικά κάτω από το δακτυλίδι και επεκτείνεται στην άνω επιφάνεια του δέρματος του χεριού και την παλάμη. Οφείλεται στην επανειλημμένη έκθεση στο νερό και τις καθαριστικές ουσίες (συμπεριλαμβανομένου του απλού σαπουνιού).
- ▶ Εκτός από τις νοικοκυρές, αποτελεί συχνό **επαγγελματικό νόσημα των κομμωτριών, των νοσοκόμων, των μαγείρων και των καθαριστριών**. Μέγιστης σημασίας σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η αποφυγή έκθεσης στο νερό για ικανό χρονικό διάστημα.
- ▶ Άλλη περίπτωση που απαντάται στο οικιακό περιβάλλον είναι η **δερματίτιδα εκ σπαργάνων** που εμφανίζεται στην περιοχή που **η πάντα έρχεται σε επαφή με το δέρμα** και οφείλεται στην παρατεταμένη επαφή του με τα ούρα και τα κόπρανα. Η διατήρηση στεγνής επιδερμίδας και η χρήση προστατευτικής κρέμας λύνει το πρόβλημα

Αλλεργική δερματίτιδα εξ επαφής

- ▶ Η αλλεργική δερματίτιδα εξ επαφής διαφέρει από την τοξική στο ότι απαιτείται προηγούμενη ευαισθητοποίηση ενός προδιατεθειμένου ατόμου σε ένα αλλεργιογόνο ποικίλης αντιγονικής ισχύος.
- ▶ Αυτό συμβαίνει είτε με μία μόνο επαφή είτε με παρατεταμένη έκθεση στον συγκεκριμένο παράγοντα.
- ▶ Αφού λοιπόν το ανοσοποιητικό σύστημα “εκπαιδευτεί” στην αναγνώριση του αλλεργιογόνου, η επαφή με αυτό οποιαδήποτε χρονική στιγμή στο μέλλον θα έχει σαν αποτέλεσμα την πρόκληση αντίδρασης επιβραδυνόμενης ευαισθησίας και δερματίτιδας εντός 48-72 ωρών.

- Σημειώνεται ότι πολλές ουσίες μπορούν να προκαλέσουν τόσο αλλεργική, όσο και τοξική δερματίτιδα εξ επαφής. Κυριότεροι ενοχοποιητικοί παράγοντες είναι:

- ▶ **Νικέλιο** – Ένα από τα συχνότερα αίτια είναι το νικέλιο. Χρησιμοποιείται ευρέως σε πολλά μεταλλικά προϊόντα όπως κοσμήματα, κουμπιά, φερμουάρ, κόπτισες κ.ά. Αντίστοιχη θα είναι και η εντόπιση της δερματίτιδας: στα αυτιά εξαιτίας των σκουλαρικών, κάτω από την κόπτισα του στηθόδεσμου ή του κουμπιού, στο καρπό κάτω από το λουράκι του ρολογιού κλπ. Η ευαισθητοποίηση μπορεί να προξενηθεί ακόμα και από τη βελόνα που χρησιμοποιείται για το τρύπημα των αυτιών. Για το λόγο αυτό συνίσταται να είναι ανοξειδωτή και να αποφεύγονται τα σκουλαρίκια που περιέχουν νικέλιο τουλάχιστον τις τρεις πρώτες εβδομάδες μετά το τρύπημα. Η αλλεργική αντίδραση στο νικέλιο αυξάνεται με την εφίδρωση, άρα κυρίως το καλοκαίρι.

Φυσικό Καουτσούκ

- ▶ Εκδηλώνεται κυρίως σε αυτούς που φορούν ελαστικά γάντια, όπως το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό. Επίσης το λάστιχο που περιέχεται στα περισσότερα εσώρουχα μπορεί να προκαλέσει αντίδραση, ενώ εκδηλώσεις στα πόδια παρατηρούνται πολλές φορές εξαιτίας του καουτσούκ που χρησιμοποιείται στην κατασκευή των υποδημάτων. Τέλος, δερματίτιδα μπορεί να προκληθεί και από το λατέξ των προφυλακτικών. Λύση σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η χρήση γαντιών και προφυλακτικών από βινύλιο ή σιλκόνη, εσωρούχων με τεχνητές ελαστικές ίνες και δερμάτινα παπούτσια.

Βαφές μαλλιών

- ▶ Ορισμένοι άνθρωποι εμφανίζουν ευαισθησία στην ουσία PPD που περιέχεται στις μόνιμες βαφές μαλλιών και κυρίως αυτές με σκουρότερες αποχρώσεις. Περίπου το 25% από αυτούς εμφανίζουν ανάλογη ευαισθησία και στις ημιμόνιμες βαφές. Η πλειονότητα αυτών των περιπτώσεων μπορεί να καταφύγει στη χρήση χρωμοσαμπουάν, χέννας και μεταλλικών βαφών.
- ▶ Μερικοί ευαισθητοποιημένοι στην PPD παρουσιάζουν διασταυρούμενη ευαισθησία σε χρωστικές που χρησιμοποιούνται στα ενδύματα και δεν ανέχονται σκούρα χρώματα. Η χρήση ανοιχτόχρωμων ρούχων μπορεί να περιορίσει το πρόβλημα. Τέλος, 25% από αυτούς είναι αλλεργικοί και σε ορισμένα τοπικά αναισθητικά.

Χρώμιο

- ▶ Περιέχεται στο τσιμέντο, το δέρμα, μερικά σπέρτα, χρώματα, κ.ά. Η επαγγελματική έκθεση είναι συχνή σε οικοδόμους, οξυγονοκολλητές και σε πολλές βιομηχανίες. Χρωμιούχα άλατα χρησιμοποιούνται στην κατεργασία του δέρματος των παπουτσιών ενώ ακόμα και ο καπνός ορισμένων σπέρτων ή η στάχτη τους μπορούν να προκαλέσουν ανάλογη αντίδραση. Τέλος είναι πιθανόν να βρεθεί σε ρουχισμό πράσινου ή κιτρινου χρώματος καθώς χρησιμοποιείται για να επιτευχθούν αυτές οι αποχρώσεις.

Καλλυντικά

- ▶ Αρώματα, λοσιόν, κρέμες, προϊόντα μακιγιάζ μπορούν να προκαλέσουν δερματίτιδα εξ επαφής με ενόχους συνήθως την αρωματική ουσία ή το συντηρητικό που συνήθως περιέχουν. Κατά συνέπεια, προτείνεται η επιλογή προϊόντων χωρίς άρωμα και με εναλλακτικό ή καθόλου (σπάνιο) συντηρητικό για την αποφυγή δερματίτιδας.
- ▶ Παραλλαγή της δερματίτιδας εξ επαφής είναι η **φωτοαλλεργική δερματίτιδα** κατά την οποία η υπεριώδης ακτινοβολία αλληλεπιδρά με ορισμένα αρώματα και αντηλιακά με αποτέλεσμα την πρόκληση δερματίτιδας.
- ▶ *Τα βερνίκια των νυχιών αποτελούν ιδιαίτερη περίπτωση, καθώς δύσκολα ενοχοποιούνται αφού δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα τα ίδια τα νύχια αλλά οι περιοχές του σώματος που έρχονται σε επαφή με αυτά, όπως το πρόσωπο και ο θώρακας.*

Φάρμακα

- ▶ Πολλά τοπικά εφαρμοζόμενα φάρμακα μπορούν να ενδοχρησιμοποιηθούν, με κυριότερο το ευρέως χρησιμοποιούμενο αντιβιοτικό νεομυκίνη (σε κρέμα, σπρέι, κολλύριο).
- ▶ Ακολουθούν τα τοπικά αντισταμινικά που χρησιμοποιούνται πχ σε νυγμούς εντόμων και με μικρότερη συχνότητα τοπικά αναισθητικά (πχ για θεραπεία αιμορροΐδων).
- ▶ Επίσης, μερικοί εμφανίζουν αλλεργία σε έκδοχα (συντηρητικά) των κολλυρίων και τοπικών επιθεμάτων βραδείας αποδέσμευσης (πχ νιτρογλυκερίνης, νικοτίνης κλπ)

Φυτά

- ▶ Ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή πολλά φυτά εν οχοποιούνται για την πρόκληση εξ επαφής δερματίτιδας. Πολλά φυτά είναι γνωστά για την ιδιότητα που έχουν να προκαλούν αντιδράσεις όταν έλθουν σε επαφή με το δέρμα.
- ▶ Παραδείγματα είναι ο **κισσός, τα χρυσάνθεμα, οι τουλίπες αλλά και το κρεμμύδι, το σκόρδο, την ελιά** κ.ά.
- ▶ Μερικά αλλεργιογόνα φυτά μπορούν ακόμη και να δημιουργήσουν αντίδραση και μέσω της αιωρούμενης γύρης τους.
- ▶ Όταν γνωρίζουμε ποια φυτά μας προκαλούν δερματίτιδα είναι καλό να αποφεύγεται η έκθεσή του ατόμου σε αυτά.

Πώς ανευρίσκεται ο ένοχος;

- ▶ Η υποψία για τη διάγνωση και το αίτιο της δερματίτιδας εξ επαφής καθοδηγείται από το λεπτομερές ιστορικό και την κατανομή του εξανθήματος. Ο ακριβής προσδιορισμός του αλλεργιογόνου γίνεται με τη βοήθεια της **επιδερμίδικης δοκιμασίας (patch test)**. Σύμφωνα με αυτή, ο δερματολόγος ή αλλεργιολόγος τοποθετεί ελάχιστη ποσότητα 30 αλλεργιογόνων σε ισάριθμους μικρούς δίσκους τους οποίους εφαρμόζει με υποαλλεργική ταινία στην πλάτη του ασθενούς. Τα αποτελέσματα αξιολογούνται σε 48 και 72 ώρες και διαπιστώνεται από την τοπική φλεγμονή σε ποιο αλλεργιογόνο υπήρξε αντίδραση. Η εξέταση μπορεί να επαναληφθεί με διαφορετικά αλλεργιογόνα αν τα αποτελέσματα είναι αρνητικά.
- ▶ Τα σύγχρονα patch tests είναι τυποποιημένα (π.χ. TRUE Test®) και περιέχονται σε ειδικές χαρτοταινίες οι οποίες επικολλούνται στην πλάτη και παραμένουν επί 48ωρο (και σε ορισμένες περιπτώσεις επί 96 ώρες). Η αναμενόμενη θετική αντίδραση είναι παρόμοια με εκείνη των δερματικών δοκιμασιών.

